
Kyrkomötet
Kyrkorättsnämndens yttrande 2022:5y

Tematiska kyrkomötessammanträden

Kyrkorättsnämndens yttrande över kyrkomötets presidiums skrivelse 2022:1 Tematiska kyrkomötessammanträden

Skrivelsen innehåller två delar. I skrivelsens första del redovisas bakgrunden till beslutet 2017 att genomföra ett tematiskt kyrkomötessammanträde 2019. Det tematiska sammanträdet genomfördes med stöd av en tidsbegränsad särskild arbetsordning för kyrkomötet, som har upphört att gälla. I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkomötets arbetsordning som gör det möjligt att även framöver, efter beslut av kyrkomötet, genomföra tematiska kyrkomötessammanträden där motionsrätten är begränsad till att omfatta motioner som rör skrivelser från kyrkostyrelsen eller som rör sammanträdet tema. Vidare föreslås att det i kyrkoordningen ska finnas en grundläggande bestämmelse som erinrar om denna reglering. I skrivelsens andra del föreslås att det ska hållas ett tematiskt kyrkomötessammanträde år 2024 med temat Kyrkan i det offentliga rummet.

Kyrkorättsnämnden yttrar sig enbart avseende skrivelsens första del, men erinrar om att förslagen i skrivelsens andra del inte är möjliga att besluta om eller genomföra enligt den nu gällande arbetsordningen. För att dessa ska kunna genomföras krävs således beslut om ändringar i kyrkomötets arbetsordning samt att dessa beslutas träda i kraft omedelbart.

Kyrkorättsutskottet har i betänkande 2017:1 konstaterat följande. Kyrkomötet är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. De förändringar som sker när det gäller kyrkomötet och dess arbetsformer måste vara av sådan art att de säkerställer att kyrkomötets identitet och legitimitet inte på något sätt kan ifrågasättas.

Kyrkorättsnämnden konstaterar följande. I kyrkoordningen regleras att kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av kyrkostyrelsen genom en skrivelse, en ledamot eller en biskop genom en motion, ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande, kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och revisorerna om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag. Så som bestämmelsen är utformad reglerar den i första hand vilka ärenden kyrkomötet ska besluta i. Vem som därmed har rätt att väcka ärenden i kyrkomötet får anses följa av skrivningen, men kyrkorättsnämnden noterar att kyrkoordningens terminologi i första hand fokuserar på vad kyrkomötet har att behandla och besluta i för ärenden. Den formulering som kyrkomötet 2017 beslutade använda i den tidsbegränsade särskilda arbetsordningen för kyrkomötet följer samma terminologi och är således konsekvent genom att reglera vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. I praktiken innebär detta en inskränkning i den fria motionsrätten.

I presidiets skrivelse 2022:1 föreslås en tydligare skrivning i kyrkomötets arbetsordning som i stället för att reglera vilka ärenden kyrkomötet har att behandla och besluta i reglerar vilka motioner som får väckas vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde. På så sätt blir den föreslagna inskränkningen i den fria motionsrätten öppet tydliggjord. Detta torde inte innebära någon skillnad i praktiken, syftet med båda skrivningarna är detsamma. Med den av presidiet föreslagna skrivningen blir dock den juridiska terminologin inkonsekvent i förhållande till övriga gällande bestämmelser. Denna inkonsekvens i terminologin behöver vägas mot fördelarna med en tydligare skrivning.

Kyrkorättsnämnden noterar en språklig inkonsekvens och ser ett behov av förtydligande i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § kyrkoordningen. Den föreslagna formuleringen följer inte samma form som jämförbara skrivningar i 11 kap. 12 och 23 §§ kyrkoordningen. Det framgår av presidiets skrivelse att dess avsikt med den föreslagna kyrkoordningsregleringen är att erinra om att motionsrätten berörs av den särskilda regleringen i arbetsordningen. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför följande formulering i det föreslagna tillägget i 11 kap. 10 § *tredje* stycket kyrkoordningen:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

10 §

Kyrkomötet ska besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
 2. en ledamot eller en biskop genom en motion, egenhändigt underskriven eller signerad enligt en metod som kyrkostyrelsen fastställer,
 3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
 4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
 5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.
- Kyrkostyrelsen, ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde.

Det finns särskilda bestämmelser om begränsad motionsrätt vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde i kyrkomötets arbetsordning.

Av presidiets skrivelse framgår inte om det är presidiets avsikt att begränsa möjligheten att hålla tematiska kyrkomötessammanträden till maximalt en gång per mandatperiod. Så som förslaget till 1 kap. 3 a § arbetsordning för kyrkomötet (SvKB 1999:3) är utformat kan det tolkas så. Samtidigt kan skrivningarna i presidiets överväganden och förslag tolkas som att förslaget tros ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod. Kyrkorättsnämnden vill härvid framhålla behovet av förtydligande av vilket som avses. Om avsikten är att begränsa möjligheten till maximalt ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod kan skrivelsens förslag enligt följande fastställas.

1 kap.**3 a §**

Kyrkomötet får under en mandatperiod hålla ett sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

Om avsikten däremot är att ge kyrkomötet möjlighet att besluta om fler än ett tematiskt kyrkomötessammanträde per mandatperiod behöver den föreslagna lydelsen i arbetsordningens 1 kap. 3 a § första meningen justeras. Kyrkorättsnämnden föreslår i så fall följande lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.**3 a §**

Kyrkomötet får hålla sammanträde som behandlar ett eller flera särskilda ämnen (tematiskt kyrkomötessammanträde).

I presidiets skrivelse föreslås att *rätten att väcka en motion* vid tematiska kyrkomötessammanträden ska begränsas i stället för att begränsa *vilka motioner som kan tas upp till behandling*, vilket alltså var den gällande ordningen vid det tematiska kyrkomötessammanträdet 2019. Presidiet motiverar förslaget med att det i praktiken inte innebär någon skillnad jämfört med ordningen som gällde 2019 och att det blir en fråga för ordföranden att bedöma om en viss motion får väckas och ytterst för kyrkomötet att besluta vad som ska gälla enligt 5 kap. 1 § arbetsordningen. Kyrkorättsutskottet konstaterade i betänkande 2017:1 följande gällande kyrkomötets motionsinstitut.

Kyrkorättsutskottet inser att det, i samband med tematiska kyrkomöten, inte är oproblematiskt att inskränka rätten att motionera på det sätt som presidiet föreslår. Samtidigt menar utskottet att ett införande av tematiska kyrkomöten måste få innebära att vissa konsekvenser accepteras. Det är, menar utskottet, också viktigt att framhålla att rätten att motionera med anledning av kyrkostyrelsens skrivelser, bland annat Verksamhet och ekonomi, kvarstår. Många frågor går att knyta till den skrivelsen. Dessutom kvarstår kyrkomötets möjlighet att i enlighet med 5 kap. 1 § i arbetsordningen överpröva ordförandens beslut om att en motion inte ska behandlas.

För att inskränkningen inte ska förefalla vara så genomgripande menar utskottet att den föreslagna rubriken före 1 a kap. 2 § ”Begränsning i rätten att få motioner behandlade” ska tas bort.

Kyrkorättsnämnden vill därvid framhålla att den nu föreslagna lydelsen kan upplevas som en mer ingripande begränsning i den vedertagna demokratiska ordningen med fri motionsrätt. Trots att båda lydelserna rent faktisk medför en inskränkning i den fria motionsrätten och trots att den föreslagna ordningen inte skulle medföra någon skillnad i vilka motioner som rent faktiskt kan komma att behandlas vid ett tematiskt

kyrkomötessammanträde, medför den föreslagna formuleringen ett avsteg från den vedertagna terminologin vilket kyrkorättsnämnden behöver beakta. Kyrkorättsnämnden förespråkar därför att den vedertagna terminologin används, som genom följande formulering i arbetsordningens 1 kap. 3 a § andra mening begränsar vilka motioner som kan tas upp till behandling vid ett tematiskt kyrkomötessammanträde.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

3 a §

[...] Vid detta sammanträde ska kyrkomötet endast ta upp motioner till behandling som

- 1. berör det eller de särskilda ämnen som kyrkomötet ska behandla, eller*
- 2. har inlämnats med anledning av en skrivelse från kyrkostyrelsen.*

Kyrkorättsnämnden har utifrån sitt granskningsuppdrag inget att erinra mot förslagen i skrivelsens övriga delar.

Uppsala den 2 september 2022

På kyrkorättsnämndens vägnar

Roberth Krantz, ordförande

Heidi Stenberg, sekreterare

Närvarande och beslutande: Roberth Krantz, ordförande, Anna-Lena Järvstrand, Charlotta Lind, Mats Törnered, Margareta Nisser-Larsson, Mattias Benke, Margareta Andersson, Sten Janson och biskop Susanne Rappmann.